

Forslag til Finanslov for 2020.

(Naalakkersuisoq for Finanser)

(1. behandling)

Naalakkersuisut har med dette Forslag til Finanslov for 2020 fremlagt et forslag, der er i balance. Det vil Demokraatit gerne takke for. Vi har alt for mange gange set store underskud på de årlige finanslove. Sådanne underskud er i bund og grund blot et udtryk for en manglende evne til at prioritere.

En finanslov i balance må være minimum for et land, der har et stort ønske om at frigøre sig fra statens bloktilskud. Vi skal huske på, at en frigørelse fra statens bloktilskud i princippet betyder, at vores finanslov skal udvise et overskud, der modsvarer statens bloktilskud. Det vil sige, at denne finanslov skulle udvise et overskud på omkring 4 milliarder kroner. Lad mig konstatere, at det virker fuldstændig urealistisk med så stort et overskud.

Det fremlagte Forslag til Finanslov for 2020 er kun lige akkurat i balance. Det betyder, at hvis man har udgiftskrævende forslag med til de kommende forhandlinger, så skylder man også at medbringe forslag til finansiering. Dette vil vi bede Naalakkersuisut om at være eksplicitte omkring, da vi desværre alt for ofte ser partier møde op med ufinansierede ønskesedler. Dette bør Naalakkersuisut ikke tillade i år.

Det er i den forbindelse vigtigt at huske på, at nærværende forslag kommer til at ændre sig mange gange inden den endelige vedtagelse. Derfor er det endnu mere vigtigt, at Naalakkersuisut er meget klar i sin kommunikation og i sin konsekvens i forhold til ikke at give efter for ufinansierede ønsker fra partierne.

Det er således ekstremt vigtigt, at vi alle her i Inatsisartut udviser økonomisk ansvarlighed. Det vil sige, at vi kun skal bruge penge som vi rent faktisk har eller som vi kommer til at tjene.

Nye indtægter og besparelser

Som sagt, så betragter Demokraatit det som useriøst, hvis man ikke kommer med forslag til budgetforbedringer, så det vil jeg starte med.

Først og fremmest er det fortsat et problem, at den offentlige administration er alt for stor. Der bliver brugt alt for mange penge på de såkaldte kolde hænder. Jeg er klar over, at Naalakkersuisut i 2020 budgetterer med en besparelse på 37,5 millioner kroner på dette område, og at der også er budgetteret med yderligere besparelser i budgetoverslagsårene. Jeg vil konstatere, at det er for uambitiøst. Målet bør være en varig besparelse på 100 millioner kroner om året, hvilket vil give lidt mere end 50 millioner kroner årligt til skattelettelser, velfærdsforbedringer eller måske til at hjemtage områder fra staten og dermed øge den

politiske selvbestemmelse.

Som nævnt i mit indlæg til åbningsdebatten her i salen i går, så er det også nødvendigt at vedtage regler, der betyder, at borgere, der godt KAN arbejde, men som ikke VIL arbejde, vil mærke konsekvenserne af deres valg i form af ophør af deres sociale ydelser. Som også nævnt har Naalakkersuisut beregnet at samfundet opnår en gevinst på mellem 140.000 og 200.000 kroner hver gang en person går fra sociale ydelser til beskæftigelse. Dette via øgede skattebetalinger og lavere offentlige ydelser. En hårdere kurs over for dem der ikke vil arbejde, vil således frigøre penge til andre tiltag. Hvis blot 100 ud af de nuværende arbejdsledige på ca. 2.000 personer (seneste tal 1.660 ledige i august 2019) kommer i beskæftigelse via en hårdere kurs, så vil det give en gevinst på mellem 14 og 20 millioner kroner.

Endelig er det vigtigt, at vi fortsætter med at reformere vores samfund med henblik på at gøre det mere effektivt og på at sikre varige økonomiske gevinster. Demokraatit mener, at denne proces går for langsomt, og vi vil kraftigt opfordre Naalakkersuisut til at sætte reformtempoet i vejret. Jo længere vi venter, jo dyrere bliver det for os alle sammen.

Et andet og oplagt sted at sætte ind, når vi taler om nye indtægter er i råstofbranchen. Det er en relativt kendt sag, at nogle af de større selskaber på grønlandsk grund er af den opfattelse, at sagsbehandling med videre i Råstofdepartementet går for langsomt. Demokraatit mener, at vi som samfund kunne få en væsentligt forbedret økonomi, såfremt nogle af projekterne i eksempelvis Sydgrønland kunne komme i gang. Tillad mig at eksemplificere med Tanbreez og projektet i Killavaat Alannguat.

Tilbage i marts 2019 udsendte Naalakkersuisut en optimistisk pressemeddelelse, hvori man kunne læse, at der var en konkret og konstruktiv dialog mellem Tanbreez og Departementet for Råstoffer og Arbejdsmarked.

I pressemeddelelsen udtaler Naalakkersuisoq for Råstoffer og Arbejdsmarked, Erik Jensen, følgende:

”Der er tale om et overskueligt mineprojekt, som kan have en levetid på årtier, hvis alt går godt. Der er stort behov for at vende stagnationen i Sydgrønland til vækst. Derfor må vi gøre vores yderste for at sikre, at dette projekt kan blive til gavn for Grønland, for Kommune Kujalleq og for Tanbreez. Det er nemlig Naalakkersuisut målsætning at skabe jobs og samfundet får mest muligt indtjening af projektet.”

Men på trods heraf har der alligevel været relativt stille om projektet siden da. Hvorfor egentlig det?

Jeg vil på den baggrund bede Naalakkersuisut om at forklare, hvad status er på de forskellige råstofprojekter og i den forbindelse komme med et bud på, hvorfor processen går så langsomt.

Sænkning af selskabsskatten skal udvikle den private sektor

Demokraatit ønsker vækst og udvikling i vort samfund, og vi mener, at denne udvikling skal komme fra den

private sektor. Vi er derfor nødt til at skabe stærke virksomheder, der får forbedret sine muligheder for at investere og dermed for at øge sin produktivitet og for at skabe vækst og arbejdspladser.

Den bedste måde at gøre det på er ganske enkelt ved at lade virksomhederne beholde flere af deres egne penge. Den mest enkle måde at sikre dette på er ved at sænke selskabsskatten. Det vil betyde, at vore hjemmehørende virksomheder bliver mere konkurrencedygtige i forhold til udenlandske virksomheder, og vil samtidig betyde, at virksomhederne får bedre råd til at foretage investeringer, der øger produktiviteten, antallet af arbejdspladser og som en følge heraf også samfundets indtægter fra indkomstskatten.

Herudover vil samfundet spare penge på sociale ydelser, og som en ekstra sidegevinst vil uligheden i samfundet blive mindre som følge af at flere kommer i arbejde. Demokraatit anser en sænkelse af selskabsskatten som en af de allerbedste metoder til at skabe vækst og fremgang, og der er da heller ingen, der kan være i tvivl om vores holdning. Vi har flere gange stillet forslag her i salen om, at selskabsskatten skal sænkes og har også haft sænkning af selskabsskatten som en mærkesag i forbindelse med valgkampene i både 2014 og i 2018.

Vi har noteret os, at Naalakkersuisut i flere tilfælde har advaret om, at samfundet vil få et provenutab, hvis selskabsskatten bliver sænket. Vi er ikke entydigt enige heri. Vi mener, at Naalakkersuisut undervurderer de dynamiske effekter, og vi mener, at en lavere selskabsskattesats vil gøre det mere attraktivt at starte virksomhed, hvilket vil betyde, at der vil opstå et bredere beskatningsgrundlag.

Med baggrund heri håber Demokraatit, at der kan opnås enighed om, at det bliver en del af en kommende finanslovsaftale, at selskabsskatten bliver sænket med virkning fra 1. januar 2020.

Investeringer i idræt som forebyggelse

Der er alt for lidt fokus på idræt og alle de fordele og goder, der er herved. Som samfund og som land bruger vi helt generelt for få penge både på breddeidræt og på eliteidræt.

Idræt giver velvære, bedre sundhed og forebygger livsstilssygdomme. Idræt giver sammenhold, holdånd, engagement, målrettethed og disciplin.

Det bliver tit overset, at idræt og sport giver evner, der efterspørges på arbejdsmarkedet. Man lærer at sætte sig mål, og træne målrettet på at opfylde disse. Man lærer vigtigheden af selvdisciplin – hvis man vil være god er man nødt til at være fokuseret og passe sine træning. Disse evner har vi brug for på arbejdsmarkedet, og det er ikke noget man kan lære ved at læse en bog. Det er til gengæld noget, der er en essentiel del af idræt.

Demokraatit ønsker, at der i forbindelse med en kommende finanslovsaftale bliver lagt en langsigtet plan, der skal sikre, at idræt bliver et naturligt indslag i alle grønlanderes hverdag uanset om man dyrker idræt på eliteplan eller for sjov.

Anlæggelsen af de mange kunstgræsbaner rundt omkring i landet har vist os, hvor vigtigt det er, at idrætsfaciliteter fremstår indbydende og har samtidig vist os, at borgerne har lyst til at bruge indbydende anlæg. Denne lærdom skal vi huske på, når snakken falder på nybyggeri eller reovering af eksempelvis haller. Vi tror på, at investering heri vil komme mange gange retur som følge af en et mindre pres på

Sundhedsvæsenet, hvad angår livsstilssygdomme.

Sagt anderledes og helt klart; vi har ikke råd til at lade være med at investere i idræt.

En Sundhedskommission er nødvendig

I forbindelse med åbningsdebatten her i salen i går talte jeg en hel del om vores Sundhedsvæsen. Jeg vil ikke stå her og gentage alle mine argumenter, men blot kort opridse, at vi fra Demokraatit mener, at det er helt nødvendigt, at vi finder penge på Finanslovsforslaget til at nedsætte en hurtigt arbejdende Sundhedskommission.

Demokraatit mener på den baggrund, at vi allerede her i forbindelse med efterårets finanslovsforhandlinger skal finde penge til at nedsætte en sundhedskommission, der skal komme med anbefalinger til, hvordan vi kan indrette vores Sundhedsvæsen mere optimalt og effektivt og med mere fokus på pleje og behandling.

I valgkampen i foråret 2018 var vi fra Demokraatit meget klare i vores udmelding om, at der er brug for en sundhedskommission. Behovet er ikke blevet mindre, så lad os da rykke på det allerede her i efteråret, så vi hurtigst muligt kan få nogle anbefalinger, der kan blive ført ud i livet til glæde for os alle, og vel at mærke uden, at vi blot betingelsesløst og ufokuseret sender flere penge til Sundhedsvæsenet.

Fokus på de omsorgssvigtede børn og unge

Vi sidder 31 medlemmer her i Inatsisartut, og vi kan alle blive enige om, at vi som samfund har et problem med omsorgssvigt af børn og unge. Et overgreb er et overgreb for meget. Den store udfordring er, hvad vi kan gøre og hvad vi skal gøre. Nogen gange er det som om, at offentligheden både herhjemme og i udlandet tror, at det var DR-udsendelsen fra Tasiilaq, der åbnede vores øjne.

Sandheden er, at vi alle har været klar over det her problem i rigtig mange år. Sandheden er også, at vi alle her i salen ville ønske, at vi kunne gøre mere end vi allerede gør. Men sandheden er desværre også, at det ikke kun er et spørgsmål om at bruge penge – det er i høj grad et spørgsmål om at bruge pengene rigtigt.

Demokraatit er rigtig glade for, at vi som land har besluttet at række hånden frem til Danmark og bede om hjælp til at komme i gang med at minimere det alt for store omsorgssvigt af børn og unge. Det står dog klart, at vi også selv skal gøre en stor indsats, og det står klart, at vi skal have en debat om, hvad vi i første omgang skal prioritere.

Her mener Demokraatit, at vi skal prioritere at bruge pengene helt ude, hvor den enkelte rent konkret kan mærke indsatsen. Det vil sige, at vi ikke blot skal smide flere penge i en socialstyrelse eller til andre administrative enheder.

Lad os i stedet eksempelvis sikre, at ethvert barn/ung, der oplever et overgreb får mulighed for at tale med en psykolog inden for 24 timer efter, at en offentlig myndighed har fået kendskab til overgrebet. Måske bliver det på telefon? Måske bliver det med hjælp fra en tolk? Men er det ikke bedre end at gøre ingenting? Det mener Demokraatit.

Børnene er vores fremtid, og børn skal have lov til at være børn. Hvis et barn bliver behandlet dårligt eller har været udsat for et overgreb, så skal vi som samfund stå klar med hjælp. Og det er op til os her i Inatsisartut at sørge for, at der er tilstrækkeligt med penge hertil. Det synes Demokraatit er vigtigt, at vi

prioriterer i forbindelse med en kommende Finanslovsaftale.

Når det er sagt, så er der ingen tvivl om, at der også er andre områder, inden for socialområdet, der bør prioriteres. Her tænker jeg eksempelvis på forebyggelse af selvmord. Der er fortsat alt for mange børn og unge, der er selvmordstruet. Sammenlignet med andre lande har vi en enormt høj selvmordsrate, og jeg tør slet ikke tænke på, hvor mange der derudover går rundt med selvmordstanker eller som endda måske har forsøgt at begå selvmord, men hvor det heldigvis er mislykkedes. Demokraatit så gerne, at vi prioriterede flere penge til selvmordsforebyggelse og til at hjælpe alle de mennesker, der er selvmordstruede.

Derudover mener Demokraatit, at det er ekstremt vigtigt, at vi helt generelt får sat mere fokus på forebyggelse af de sociale problemer. Vi har i alt for mange år symptombehandlet og udført nålestiksoperationer. Det har været nødvendigt, men det er som om, at vi i den proces har undladt at prioritere forebyggelse. Vi har undladt at kigge på, hvordan vi måske kunne have hjulpet, inden det gik galt. Jeg har selv en idé omkring familiecoaches, som vi skal debattere senere på samlingen, men jeg er bestemt åben over for andre idéer også. Hos Demokraatit mener vi bare, at det er essentielt, at vi kommer ordentligt i gang med det lange seje træk, der på sigt skal forhindre, at det er nødvendigt med symptombehandlingen.

Uddannelse skal fortsat være et vigtigt fokusområde

Noget andet vi alle er ret enige om er, at vi er nødt til helt generelt at højne uddannelsesniveaet herhjemme. Og det arbejde starter i Folkeskolen. Det er her, at fundamentet til den videre vej i uddannelsessystemet bliver lagt.

Desværre er det som om, at dette arbejde går for langsomt. Niveaet ved folkeskolens afgangsprøve er generelt set fortsat alt for lavt, og det er altså et gigantisk problem som vi er nødt til at adressere. Demokraatit har ikke den store forkromede løsning, og det er der heller ingen andre, der kan påstå at have for så var problemet nok løst her i 2019 efter mange års fokus på problemet.

Derfor er vi nødt til i forbindelse med denne Finanslov at prioritere penge til folkeskolen, og i Demokraatit er vi parate til at tage en bred diskussion af, hvad der er nødvendigt. Er det bedre fysiske rammer? Er det opdateret undervisningsmaterialer? Er det mindre klassekvotienter og hvor mange skal der i så fald maksimalt gå i en klasse? Er det et to-lærer-system? Er det flere undervisningstimer eller tværtimod færre?

Pointen er under alle omstændigheder, at vi er nødt til at blive enige om, hvad vi vil fokusere og på hvordan vi skal finansiere den prioritering, vi vælger.

Det eneste jeg på forhånd kan sige helt klart er, at vi SKAL gøre noget. Det nytter ikke noget blot at fortsætte, som vi plejer for det fungerer ikke.

Afslutning

Her til sidst vil jeg gerne fastslå, at Demokraatit ser frem til de kommende forhandlinger med Naalakkersuisut. Vi håber på et godt og konstruktivt forhandlingsmiljø.

Med disse bemærkninger indstiller vi forslaget til grundig behandling i Finans- og Skatteudvalget.